

Ahmethan Yılmaz'ın "Californian Brasserie Restauraan" Şiirinin neo-epik yorumu¹

Servet ŐENGÖL²

APA: Őengöl, S. (2019). Ahmethan Yılmaz'ın "Californian Brasserie Restauraan" Şiirinin neo-epik yorumu. *RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, (15), 147-159. DOI: 10.29000/rumelide.580487

Öz

Ahmethan Yılmaz, çocuk edebiyatına katkı sunan bir yazar olarak 1980'li yıllarda kendini tanıtır. 2000'li yıllarda yayımladığı Sokaklar Açmak ve Ankara İç Savaşında Üç Hainin Portresi adlı Şiir kitapları onun Őairlik yönünün de gücünü gösterir. Yılmaz'ın Şiirinin gücü toplumsal yönde yazdığı duyarlı, deneysel ve epik karakterli Şiirlerden ileri gelir. Onu bu tarz duyarlı Şiirler yazmaya sevk eden 1990'lı yıllarda Hakan Arslanbenzer'in öncüsü olduğu Neo-Epik Şiir'le tanışmasıdır. Neo-Epik Şiir, yirminci yüzyıl Şiiriyle toplum adına hesaplaşmak üzere ortaya çıkar. Neo-Epik ya da farklı bir adla Yeni Destansı Şiir, öykü konusu olan dünyayı süslerinden arındırılmış, çıplak, hatta bazen bir Şeyi iyice vurgulayabilmek için olduğundan bile çirkin görme çabasıdır. Őairin bundan maksadı zihinleri değiştirmektir. Dünyayı değiştirme gücüne sahip olamayan epik Őair, zihinleri değiştirme yolunu seçer. Modern Türk edebiyatında Namık Kemal, Tefvik Fikret ve Mehmet Akif'le başlayan epik karakterli Şiirimiz, İkinci Yeni ile bu yönünü devam ettirir. 90'lı yıllardan itibaren de günlük hayata dâhil olan neo-epik karakteriyle varlığını sürdürür. Ahmethan Yılmaz'ın Sokaklar Açmak kitabında yayımlanan Californian Brasserie Restauraan Şiiri 2000'li yılların deneysel ve Neo-Epik Şiir tarzına uygun olarak yazılmıştır. Bu makalede, Ahmethan Yılmaz'ın poetikasından, neo-epiğin özelliklerinden, neo-epiğin özelliklerinden ve tekniklerinden bahsedilerek Californian Brasserie Restauraan Şiiri Neo-Epik Şiir bağlamında tahlil edilecektir.

Anahtar kelimeler: Neo-Epik Şiir, Californian Brasserie Restauraan, Ahmethan Yılmaz.

Neo-epic interpretation of Ahmethan Yılmaz's "Californian Brasserie Restauraan"

Abstract

As a writer contributing to children's literature, Ahmethan Yılmaz introduced himself in the 1980s. His poetry books Sokaklar Açmak and Ankara İç Savaşında Üç Hainin Portesi, which were published in the 2000s, show the power of his poesy, too. The power of Yılmaz's poetry comes from his sensitive, experimental and epic character poems he wrote in the social direction. What led him to write such sensitive poems was his meeting the Neo-Epic Poetry that was pioneered by Hakan Arslanbenzer in the 1990s. The Neo-Epic Poetry emerges to confront with twentieth-century poetry on behalf of the society. Neo-Epic or with a different name, New Heroic Poetry, is the effort of seeing the world, which is the subject of a story, without ornaments, naked and sometimes even uglier than it really is in order to emphasize something well enough. The intention of the poet is to try to change minds. The epic

1 Bu makale, Van Yüzyüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsünce 2016 yılında kabul edilen *Modern Türk Edebiyatında Epik Şiir* adlı tezden istifade edilerek oluşturulmuştur.

2 Dr. Öğr. Üyesi, Muş Alparslan Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, (Muş, Türkiye), s.sengul@alparslan.edu.tr, ORCID ID: 0000-0001-7393-4451 [Makale kayıt tarihi: 22.05.2019-kabul tarihi: 19.06.2019; DOI: 10.29000/rumelide.580487]

poet who has no power to change the world chooses to change minds. Our epic poem, which started with the Namık Kemal, Tevfik Fikret and Mehmet Akif in the modern Turkish literature, continues this direction with the İkinci Yeni. As of the 1990s, it sustains its existence with its neo-epic character that is included in daily life. The poem Californian Brasserie Restauraan published in Ahmethan Yılmaz's poetry book *Sokaklar Açmak* was written in accordance with the experimental and Neo-Epic Poetry style of the 2000s. In this article, the poetry of Ahmethan Yılmaz, the characteristics and, the characteristics and techniques of neo-epic will be discussed and the poem Californian Brasserie Restauraan poem will be analyzed in the context of Neo-Epic Poetry.

Keywords: Neo-Epic Poetry, Californian Brasserie Restauraan, Ahmethan Yılmaz.

Giriş: Ahmethan Yılmaz'ın poetikası

1990 sonrası Türk şiirinin önemli isimlerinden Ahmethan Yılmaz'ın *Californian Brasserie Restauraan* adlı şiirini yorumlayabilmek için şâirin poetikasına dair bilgi sahibi olmak gerekir. Ahmethan Yılmaz çocuk denecek yaşta hayata atılır ve İstanbul'un değişik mekânlarında sokak satıcılığı yapar. Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nde hukuk okuyan şâir, 28 Şubat sürecinde insan haklarıyla ilgili bazı davalarda avukatlık görevini üstlenir. Bu özel yıllar, Ahmethan Yılmaz'ın sanatını ileriki zamanlarda toplumsal duyarlılığa yönlendirir, onu 2000'li ve 2010'lu yılların Neo-Epik Şiir cenahına dâhil eder (Şengül 2019). Ahmethan Yılmaz, görsel şiirin olanaklarından istifade ettiği *Ankara İç Savaşında Üç Hainin Portresi* (2001) ve Neo-Epik Şiir'e kapı aralayan *Sokaklar Açmak* (2011) adlı iki kitap yayımlar. Şiirinde özgün bir tarz yakalayan Ahmethan Yılmaz; Sezai Karakoç, Ece Ayhan, Turgut Uyar gibi İkinci Yeni şâirlerinden etkilenir. Modern epik şiirin bilinçli şâiri olan Yılmaz, siyasi şiirinin benzeştiği Hakan Arslanbenzer'in Neo-Epik Şiir anlayışını haklı ve kendine yakın görür. Hakan Arslanbenzer, modern siyasetbilim kavramlarıyla tanımlamak gerekirse onu muhafazakâr türde bir anarşist olarak görür (Arslanbenzer 2013:44). Yılmaz, muhafazakâr bir şâir olarak Müslümanlara zulmeden Amerika'ya laf çatar, fakat modern bir şâir olarak da tüm zalimlere meydan okur. Anarşizm, sağlıklı düzenin karşısındadır. Ahmethan Yılmaz ise aksine bozuk düzeni eleştirdiğinden anarşizm kelimesi tam olarak şahsına uymaz. Neo-epik üzerinden adlandırmak gerekirse, onu zalimlere karşı halkının yanında duran onurlu bir kahraman olarak görmek gerekir. Yılmaz'ın şiirinde sisteme ve dünyaya yönelik tepki vardır. O, yaşamın içindeki saflığı ortaya çıkarmak maksadıyla direniş gösterir. Politik sesli şiiri, Yılmaz'ı dramatize yoluyla gerçeklik ve hak arayışına yönlendirir (Üstübal 2010:173). Şiirinin teknik özellikleri bakımından özellikle *Ankara İç Savaşında Üç Hainin Portresi* adlı kitabındakiler başta olmak üzere görsel şiirin imkânlarından yararlanır. Epik ve politik öğeler dizgeyi bozma yöntemiyle iç içe geçerek görsel epik şiir formuna ulaşır. Büyük harf kullanımı onun şiirinde görselliği destekleyen başka unsurlardır. Yılmaz'ın şiirinde bayağı slogan yoktur. Siyaset ve şiir, teknik olarak kuvvetli bir bağla birbirine bağlanır. Son yılların güçlü şâirlerinden Ahmethan Yılmaz, etki üzerine kurulu, ibareleri okuyucu zihnini anlık yönlendirmelerle bir yerden alıp başka bir yere taşıyan güçlü bir şiire sahiptir. Somut şiire yakınlığı bundan ibarettir. Sözün tartımı veya müziksel ifade sırasının kotarılması şiirini etkili kılar. Okunmaya, üstelik yorumlanarak okunmaya son derece elverişli bir şiiri olmasına rağmen bu şiir teatrallik zaafına da uzaktır. Bu da sözün onda şeffaflaşmamasına yol açar. Oysa şiir, özellikle epik şiir sözün yer yer şeffaflaşmasını, şiir sözü olmanın ötesine geçmesini de beraberinde getirir (Arslanbenzer 2007:130).

Epik şiirin modernleşmesi ve Neo-Epik Şiir

Modernizmle birlikte klasik epik geçerliliğini yitirmiştir. Yeni epik yeni yaklaşımlarla şekillenir. Modern dünyada epiğin sonlandığına dair yaklaşımlar bile vardır. Bu anlayışa karşı çıkan Hakan Arslanbenzer "Bazı fikirlere göre epik şiir çağımızda imkân haricindedir. Bunun bir başka görünümü ise kahramanın ölü, kahramanlığın imkânsız olmasıdır. Bize göre ise bu sadece yanlış değil, aynı zamanda yersiz bir iddiadır. Zira epik şiir klasik formunu mevcut çağda değil çok eski tarihlerde, hemen hemen sözlü destanların yazıya geçirildiği anda kaybetmiştir. Homeros adlı görme engelli destancının değneğini yere vura vura anlattığı destan parçalarıyla bugün Türkçede güzel ve etkili bir tercümesine sahip olduğumuz koskoca *İlyada* ve *Odysseia* destanlarının aynı şey olmamasından başlıyor süreç." (Arslanbenzer, 2012:107) diyerek klasik epik formun çoktan sona erdiğini, fakat epik formun günümüzde dönüşerek devam ettiğini öne sürer. Hakan Şarkdemir bu düşünceyi destekleyen açıklamalarda bulunur. Ona göre "Batı'da Yeni Çağ'ın ardından gelen ekonomik, hukuksal ve teknolojik alanlardaki yenilik ve düzenlemeler, cesaret, soyluluk, namus, aile, millet, aidiyet, mülkiyet gibi kavramların geleneksel özlerini dönüştürmeye başlamıştır. Bir aileyi, bir kabileyi, bir milleti temsil eden soylu beyin yerini bir "birey" olarak subaylar, tüccar sınıfı almaya başlar. Kahramanlık çağını çözülmeye uğratan temel etmenlerden biri de bilginin iktidarının toprağın iktidarını alt edişidir. Böylece teknolojik ilerlemeler, epik kahramanın kaderini belirler." (Şarkdemir, 2008:30). Epik şiirin ve kahramanın kaderi modernizmin toplumu şekillendirmesi çerçevesinde değişir. Bu değişim Batılı araştırmacıların açıklamalarında da yer alır. Bowra, epik şiirin sona erip ermediğiyle ilgili tartışmalara önceden cevap veren açıklamalarda bulunur. Ona göre epik şiir tamamen ortadan kalksa da başka tür şiir versiyonları onun yerini alabilir. "Çok geçmeden bir epik geleneği ortadan kalkabilir ve yerine daha özenli, daha kişisel ve kendine daha çok güveni olan başka tür bir şiir gelebilir. Bu süreç bir şekilde daha fazlasını alabilir ve bizler her birinde epiğin kumaşının ve görünümünün yeni ihtiyaçları karşılamak için nasıl değiştiğini görebiliriz." (Bowra, 1952:537).

Günümüzde epik şiir halen birçok ülkede değişimine devam etmektedir. Sözlü dönemden uzaklaşan bu epik şiir artık kendine has yeni bir ruh barındırır. 20. yüzyılda T. S. Eliot, T. E. Hulme ve Ezra Pound yirminci yüzyılın başlarının en önemli edebiyat fenomenleri olarak bu ruha ve değişime katkı sunar. Son dönem Türk şiirinde Hakan Arslanbenzer, Hakan Şarkdemir, Murat Güzel, Ahmethan Yılmaz ve diğer birçok şâir klasik epik ruhundan aldıkları güçle edebiyatımızda yeni yaklaşımın temsilcisi olur. Bu yeni yaklaşım, kahramanı gündelik hayattaki insan, çatışması kahramanın iç çatışması olan yeni bir formdur.

"Bu destanlarda, modern dünyanın kahraman algısına uygun olarak iç seyahat ve kişinin kendi dünyasıyla olan mücadelesi esas alınır. Kahraman insandır ancak bu insan farkındalıkları ve arayışları olan bir insandır. Modern epik, neo-epik ya da anti-konformist gibi adlandırmalarla andığımız bu tür epik-lirik destanlar, modern dönem insanının şiir anlayışını da oluşturur. Gündelik hayatın keşmekeşinde kaybolmuş ve adeta vitrin mankeni halinde tüketim piyasasının içinde tekdüzeleşmiş modern insana soyluluğunu, tekilliğini ve önemini hatırlatan, sunduğu bütünsel dünya ile algı kapılarını açan, insana ampirik düzenin büyüsunü sunan epik şiir, yüzyılın ihtiyaçlarıyla evrilir ve modern epik adını alarak destanlara kapı açar." (Çetindaş, 2014:578).

Özellikle 20. yüzyılda kendisini kabullendiren modern epik ya da farklı bir adla yeni destansı şiir, şâirin çirkinlikleri gözler önüne serdiği bir şiir biçimidir. Şâirin bundan maksadı zihinleri değiştirme çabasıdır. Dünyayı değiştirme gücüne sahip olamayan epik şâir zihinleri değiştirme yolunu seçer. "Modern epik şiirin en büyük erdemi ise tam da budur. Şâir size görmek istemediklerinizi gösterebiliyor, o görüntüyü çok boyutlu bir anlam evrenine kavuşturabiliyor, zihnimize dünyanın görüldüğünden başka türlü olması gerektiğini veya zaten olduğunu dayatabiliyorsa, şiir artık orada zihninizi değiştirmeye başlamış demektir. Ki dünyayı değiştirme kastı bütün modern epik şâirlerde mevcuttur. Fakat bu değiştirme

fiziksel değil zihinseldir." (Arslanbenzer, 2012:262). Bu durumda kahramanın yeri sorgulanabilir. Çünkü kahraman, modern dünyayla baş edemeyecek kadar sıradanlaşmıştır. Klasik kahramandan çok farklı özellik gösteren ve kendini koruma altına alan modern kahramanı suçlamamak gerekir. Modern dünya karşısında alınabilecek başka bir yol yoktur. "Modern epik şiirin kahramanı, sıradan bir insan olarak şiirin ayaklarını yere bastırır. O, eskilerin tanrısal insan rüyasından uyanmış, şiiri gündelik hayatın gerçekliğine geri getirmiştir." (Şarkdemir, 2008:41). 1990 sonrası Türk şiirinin kahramanı, böylece günlük hayatın sıradan bir kişisi olarak şiirde yerini alır.

Tanzimat edebiyatıyla modern dünyaya kapılarını açan Türk şiiri asıl modernleşmesini İkinci Yeni'yle gerçekleştirmiştir. İkinci Yeni modern Batı şiirinin tüm özelliklerini ondan geri kalmayacak hatta daha ileride sayılabilecek şekilde gerçekleştirir. Şiirin amacı, şekli vb. tüm yönler İkinci Yeni şiirinde Batı şiirinden aşağı kalmayacak tarzda uygulanır. İkinci Yeni sonrasında 1960'lardan 1990'lara kadar otuz yıllık süre boyunca şiirimiz ya ideolojinin ya da darbelerin kurbanı olmuştur. Bu süre zarfında şiir şiirlikten çıkarak ne teknik yönden ne de içerik yönünden kalite gösterememiştir. Fakat doksanların ikinci yarısından itibaren bu otuz yıllık şiir anlayışlarına ve şâirlerine tepki gösteren bir grup "1971'li" şâir, şiirimizi İkinci Yeni'yle zirveye ulaşan modern şiir mecrasına döndürmek üzere harekete geçer. 1996'da Şehrengiz dergisinin yayın hayatına girmesiyle kendini göstermeye başlayan bu hareket Neo-Epik Şiir hareketidir. Neo-Epik Şiir, ismini Hakan Arslanbenzer, Hakan Şarkdemir ve Murat Menteş'in Şehrengiz dergisinde ortak hareketi ve adlandırmasıyla alır. Bu şiir, aslında Ezra Pound, T. S. Eliot ve daha birçok Batılı şâirin öncülük ettiği modern epik şiirin İkinci Yeni'den sonra tekrar diriltmesi çabasıdır. Fransızca "Neo" kelimesi Türkçede "Yeni" anlamına gelir ve Neo-Epik Şiir modern Batı epiğinin Türk şiiri üzerinden yeniden gerçekleştirilmesi çabasını güder. Neo-Epik Şiir, hareketin başladığı 1996'dan sonra farklı mecralarda, farklı isimlerle günümüze kadar varlığını sürdürür. Neo-Epik Şiir, 20. yüzyıl şiiriyle toplum adına hesaplaşmak üzere ortaya çıkar. 20. yüzyıl şiiri saf, mutlak ve soyut şiir peşinde koşarken epik şiir "anti-lirik", siyasi bir şiir kurma çabasında olur (Arslanbenzer, 2012:110). Neo-Epik modern Türk şiiri üzerine bir tespittir. Bu tespiti anlamak için Fikret-Akif-Nazım üçlüsünün şiirlerine bakmak gerekir. Türk edebiyatında Neo-Epik Şiir adıyla ortaya çıkan epik şiirler, ülkemizde yaşanan günlük hayatı, Ortadoğu ve İslam coğrafyasındaki sorunları ele alması bakımından yerlidir.

Hakan Arslanbenzer, Türk epik şiirinin tarihini Türkçe kadar eski görürken modern epik şiir veya Neo-Epik Şiir'i modern Türk şiiriyle yaşıt olarak kabul eder. İlk modern şâirimiz Namık Kemal, aynı zamanda epik, anti-konformist, muhalif bir şâirdir. Fikret ve Akif, Namık Kemal'in epik ve muhalif şiir anlayışını ilk zirvelerine taşırlar. Faruk Nafiz ve Nazım Hikmet, neo-epiğin bir sonraki kuşağı olarak Türk şiirinin o dönem için lirizme ayarlanmış ortamının görece ötesinde kahlrlar. 1930-60 dönemi, neo-epiğin tabiri caizse yeraltı hâline geldiği bir dönemdir. Bu lirizm zorlaması altında şiire başlayan ikinci Yeni şâirleri ise kendi ilk dönem yürüyüşlerini dahi bozarak 1960'ların ilk yıllarından itibaren epik yönü ağır basan, fakat İkinci Yeni'nin kendi icadı olan imgecilikten de hiçbir zaman tam olarak vazgeçmeyen, İsmet Özel'in deyişiyle "kırmızı" bir şiire yönelirler. Bu şiir, 80'lerin gerileme ve içe kapanma ortamının gelişine kadar Türk şiirinin başrolünde olur. Ve üzerine 90'ların ortasına kadar fazla düşülmemiş, fazla düşünülmemiştir. O tarihlerde neo-epik hareketin başlatılmasının dayanağı, gerekçesi ve gereği budur. Hakan Arslanbenzer, Nefi'den Namık Kemal'e, Fikret ile Akiften Nazım'a, Faruk Nafiz'den Turgut Uyar'a, İsmet Özel'den günümüzün önde gelen neo-epik şâirlerine kadar çekilebilecek bir epik hat bulunduğunu, bunun Türk şiirinin atardamarı olduğunu tespit eder (Şengül 2016:112). Problem teori yapıp bir kenara koymak değildir. Asıl arzu edilen, Neo-epiğin kendini daha önceki örneklerinin kopyası olmayacak bir şekilde yeniden yaratmasıdır. Yeniden epik şiir yazmak kalıpsal ve geleneksel modellerin tekrarına düşmeme gereğini de barındırdığı ve bunun yanında kültürel ortamda 1990 ve 2000'lerde epik

şiir inandırıcılık sıkıntısı da yaşamaya yazgılı olduğu için, "yeniden destan" veya "neo-epik" ibarelerinin "yeniden" veya "neo" kısımları daha belirleyici olur.

Modern Türk şiiri Avrupalı muadillerinden farklı özelliklere sahiptir. Fransız şiiri dünya zevklerine yaslanırken İngiliz şiiri sınıf içi bireysel ilişkileri tanımlama çabasıdadır. Oysa Türk modern şiirinin merkezinde insan vardır. Neo-epik Türk şiiri insanın ne yapacağı üzerine değerlendirmelerini dil, söyleyiş ve kahraman tasarımı açısından Avrupalı muadillerinden farklı tasarlar ve yansıtır. Namık Kemal'le başlayan şiirde modernleşme ve siyasi şiir hep böyledir.

Epik şiir teknikleri

Şâirler çoğu zaman şiirlerinin temel karakterlerini kendilerine özgü teknik unsurlar yoluyla yansıtır. Şiirde bir resim çizme amacındaki şâir genellikle kurallı cümlelere yer verir. Aynı şekilde sinematografik ve teatral unsurlar, müzikal unsurlar da kurallı cümlelere ihtiyaç duyar. Bu cümleler belirli bir mantık örgüsü yoluyla kırılarak mısraları oluşturur (Özbahçe, 2013:184). Bu ve buna benzer birçok teknik unsur, bir şiiri diğer şiirlerden ayıran unsur olur. 1990 ve 2000 Kuşağı epik şiirini diğer şiirlerden ayıran şiirsel teknikler vardır. Bu tekniklerin tanınması, günümüz epik şiirini önceki dönem epiklerinden ve günümüzün diğer şiir türlerinden ayırmaya ve tahlil etmeye yarayacaktır. Uzun solukluluk, özellikle isimlerin kullanımı şeklinde sayıp dökmeçilik, fiil kullanımı, sert ünsüzler, parodi, günlük konuşma dilinin kullanımı, konular arası ani geçişler modern epik şiirin bazı teknik unsurlarıdır (Şarkdemir, 2008:46). Bu tekniklere dönüştürüm, yer değiştirmece, çapaklı ses, duru ses, düzdeğişmece, kapsamlama, analogi, tersevirme, ironi, yan yana koyma, abartma, saçma, yanılmaca ve yanlış kullanma gibi birçok şiirsel unsur dâhil edilebilir. Günümüz epik şiirini ayırıcı özelliklerden uzun solukluluk, parçalı oluş, fiillerin ve sert ünsüzlerin kullanımı, sayıp dökmeçilik, günlük konuşma dilinin kullanımı şiirlerin genelinin örgüsünde yer alır.

Epik şiirin ilk özelliği "uzun ve uzun soluklu şiir" oluşudur. Şiirin uzun oluşu onu tek başına epik kılmaz, fakat epik şiirin temel özelliklerinden biri onun uzun oluşudur. Meselesi olan anlatılacak bir konunun olması ve bu konunun bir anlatıcı tarafından anlatılması bu uzunluğun sınırlarını belirler. 1990 sonrası Türk epik şiirleri 50 ile 150 arası bir satır aralığında yazılır. 1990 ve özellikle 2000 sonrası epik şiirleri uzundur ve uzun soluklu epik şiir şeklindedir. Ahmethan Yılmaz'ın şiiri de bu bağlamda değerlendirilmelidir. İkinci özellik "parçalılık tekniği"dir. Epik şiirler uzun şiirler uzun olduğu için konuyu dağıtma ve konudan sapma ihtimali belirir. Okuyucu için de uzun şiirler sıkıcı olabilir ve okuma eylemi tamamlanmadan sonlanabilir. Şâir bu sıkıntıyı şiirini bölümlere ayırarak giderir. Böylece anlamı kaybetme olasılığı bulunan uzun epik şiirler, konunun bölümlere ayrılmasıyla birlikte okunmama ve dağılma sıkıntısını asgari düzeye indirir. Epik şiir "fiiller" üzerine kuruludur. Uzun cümleler hep bu fiil kullanımının sonucudur. Fiiller epik şiire konuşma edası katar. Duygular, seslenişler fiiller yoluyla yansıtılır. Fiillerden türeyen fiilimsiler de bu yapının kurulmasına yardımcı olur. Fiiller, isim-fiiller ve sıfat-fiiller; aralarındaki geçişler nedeniyle uzun epik şiirin oluşmasını sağlar. Epik şiir, siyasal eleştiriyi ve çatışmayı içeren sert şiirdir. Bu sert içerik seslere de yansır. Alfabedeki "sert ünsüzlerin kullanımı" içeriğin epikleşmesine neden olur. Oysa duygulara hitap eden lirik şiir yumuşak ünsüzleri kullanır. Epik şiirde bir diğer teknik "sayıp dökme formu" tekniğidir. Epik şiir, birbiriyle ilintili isimler ve özel kavramları şiir içerisinde sıralayarak sayıp dökme formunu kullanır. Sayıp dökmenin kullanımı zihni kavramlar üzerinde sorgulamaya yönlendirir. Böylece bir nevi kaotik bir bakış açısı oluşturulur. Mısraların başında kelimelerin sürekli tekrar edilmesi leitmotifi konuyu erginleştirici bir tirad hâlini alır. Modern epik şiir sanatlı söyleyişe karşıdır. Açık, süssüz, "gündelik dili" kullanır. Konular da zaten hayatın içinden alınmıştır. Günlük konuşma dili bazen şiiri mısralı yapıdan uzaklaştırıp satırlı hâle de

dönüştürebilir. Günlük hayatı anlatan gündelik dil ayrıksı unsurların kullanımıyla parodileşme yolunu da tercih eder. Şâir bu aşamada, mizahı parodiden ve ironiden ayıran ölçütü tutmakta mükemmel bir dengeye sahip olmalıdır (Şarkdemir, 2008:51).

Californian Brasserie Restoran³ şiirinin neo-epik incelemesi

Ahmethan Yılmaz'ın Ankara İç Savaşında Üç Hainin Portresi ve Sokaklar Açmak kitaplarındaki şiirleri bilinçli ve muadil şiirlerden oluşur. Bu şiirler 1990 sonrası epik duyarlılığının tutarlı ürünleridir. Yılmaz, şiirlerinin genelinde zulme rıza göstermeyen bir tavır sergiler. "2011'de yayımladığı *Sokaklar Açmak* adlı kitabında ise (şâir) deneysel-görsel denemelerini devam ettirmiştir. Çoğu zaman kelimeleri, işaretleri, mısraları ve harfleri birer görsel sembol olarak kullanan Yılmaz'ın şiiri hem içerik açısından hem de biçim bakımından postmodern kategoride değerlendirilebilir." (Ulaş ve Timur, 2016:1301). Sokaklar Açmak kitabında yer alan Californian Brasserie Restoran şiiri de onun deneyselliği denediği postmodern şiirlerinden biridir.

Californian Brasserie Restoran, anlatıcının konuyu diyaloglar üzerinden anlattığı bir metindir. Metnin başlığı, olayların dilimize ve kültürümüze uygun olmayan bir yerde geçeceğini gösterir. Anlatılacak olanlara daha başından tepkili bir yaklaşım vardır. "*orospu çocukları bu ihalede canımıza okuyacaklar*" mısrası zenginlerin mekânında insanların ve dilin bayağılaştığını gösterir. 'İstakozun bacağı kemirerek' sözünde 'istakoz' ve 'kemirerek' sözcükleri metnin devamına yönelik ipuçları verir. 'İstakoz' halka yabancı bir kavramdır. Bir kahraman olarak şâir, bu kelimeyi eleştirel tavırla kullanır. Çünkü 'kemirmek' daha çok hayvanlara özgü bir fiil olarak kullanılır. Sonraki mısralarda batan bir şirketin satın alınmasıyla ilgili konuşulduğu anlaşılmaktadır.

'**g e n ç 1 k a n i ş & y a ş l ı 1 f a r e**' ara başlığı olarak adlandırılacak mısra, 2000 Kuşluğu Türk şiirinin giriştiği deneysel çabaların sonucudur. Koyu harfler, araları boşluk bırakılarak yazılmıştır. Ayrıca belgisiz 'bir' sıfatı rakamla '1' şeklinde ifade edilerek dille oynama yoluna gidilmiştir. Rakamla '1' yazılması veya '&' işaretinin bağlaç olarak kullanılması postmodern anlatının sıradanlığa itirazı şeklinde okunabilir. Epik metinlerde söz sanatları dışlanmakla beraber yer yer bu sanatların kullanıldığı da olur. 'Kaniş' ve 'fare' sözcüklerinin istiareli kullanıldığı ileriki bendlerden anlaşılacaktır. Menüün aktarıldığı ikinci benddeki yemek isimleri, birçok insanın açlıkla mücadele ettiği günümüzde zengin sofrasına ve zenginlerin hayatına yönelik eleştiri maksatlı kullanılmıştır:

"kabakçiçeği gratenli kuşkonmaz,
karides ve havyar sosu ile
dil bahçesine sarılı istakoz bacağı,
karışık sebzelerle birlikte
ananaslı çikolatalı şarlot, sumatra
kahvesi ve
yabani çilekler" (CBR, 39)

Modern epik şiirin bir özelliği de konular arası ani geçişlerdir. Parantez içerisinde koyu puntolarla yazılan mısralarda kanişler hakkında ansiklopedik (mufassal) bilgi verilir. Metinlerarasılığa başvuru bu mısralarda bağlamın dışına çıkıldığı gibi, epik şiirin ansiklopedik bilgi verme yolu tercih edilir. Fakat bu bilgi gereksiz değildir. İleriki aşamalarda bu bilgilere müracaat edilecektir. '*...evet evlat!...*' nidasıyla

³ Californian Brasserie Restoran şiirinin tamamı ek hâlinde verilmiştir.

başlayan bendde tekrar asıl konuya dönülür ve ticari ilişkiler ticaret dili üzerinden aktarılır. Zenginlerin maddi çıkar için gerçekliği kurban etmeleri "**hakikat değil de/yaratılan etki önemli**" mısralarıyla vurgulanır. Epik şiirlerin anlatıcısı vardır. 'Peçeteyle dudaklarımı silerek...' veya 'Pahalı dişlerini kürdanla kurcalayarak' mısralarında hem anlatıcının varlığı hissettirilir hem de 'pahalı dişler' tamlamasıyla, insanlığını gittikçe yitirecek olan bu kişilere yönelik eleştirel bir tavır takınılır. "...*demek ortaklardan biri küçük kızlardan hoşlanıyormuş ha!...*" mısrasıyla yavaş yavaş metnin yazılış gerekçesine ilerlenir. Bu patron camiasının iş ilişkileri arasında çirkef bir yaşam vardır ve toplantılarda bu konular dile getirilmektedir. Şâir, insanı alçaltan bu çirkef yaşamı,

"what honourable a dog!..

hem de bu yaşta...

demek viagra takviyesiyle..." (CBR, 41)

mısralarıyla ifşaya devam eder. Burada yabancı dil hayranlığının yanında 'what honourable a dog!.. (Ne şerefli bir köpek!..)' sözüyle köpekleşmeye doğru bir meyil sezilir. 'başka ne diyordum ben' mısrası konuyu tekrar alış verişe getirir. Zengin iş adamlarının dünyası anlatıcının malumudur ve anlatıcı bu yaşamı küçük kızların pazarlanması üzerinden eleştiriye tabi tutar. Şiirin "şu küçük kızlar meselesi diyorum..." mısrasında görüldüğü üzere özellikle patronların bir ihale yolsuzluğundan ve bu yolsuzluğu temin aracı olarak da küçük kızların patronlara peşkeş çekilmesinden söz edilir. Bu konu bilhassa 1990'lardan sonra başlayan ve hâlâ geçerliliğini koruyan yerli bir vakıdır. Konular arası geçişin çokça yapıldığı şiirde aşağıdaki mısralar bu konuları birbirleriyle bağlar:

"...ve işte böyle

sonra işini bitirdik sendikann

şirketin **ölümünü** hesaba katmazsak

dışarıdan da büyük kazanılacağını gösterdik

ve diyorum ki şimdi...

şu küçük kızlar meselesi diyorum...

biraz üzerinde dursak mı ne...

işe yarar mı dersin

bu ihalede" (CBR, 42)

Yukarıdaki bentte yer alan koyu kelimeler bir araya getirildiğinde "**sonra işini bitirdik ölümün**" şeklinde bir yargı ortaya çıkmaktadır. Anlatıcı burada hayatı her şeyin üstünde tutan zenginlerin ölümü öldürdüklerini sanarak kendilerini kandırdıklarını vurgulamaktadır. Şiirde kaniş ve fareye dair verilen ansiklopedik bilgilere devam edilir ve bu bilgilerin alındığı kaynak da "**ana britannica cilt XIII 345shf. / cilt VI 31 shf.**" şeklinde belirtilir. Bu şekilde postmodernizmin unsurlarından metinlerarasılığa başvurulduğu belirtilir. Kanişler ve farelere dair özellikler kafkavari bir yaklaşımla bu şiirin patronlarına atfedilir. Mufassal bilgi olarak fareye ait özelliklerin verilmesiyle patronlar fare gibi kemirgen bir hayvan olarak tanıtır. Onlar, mazlum insanların hayatlarını kemiren yaratıklardır ve "**yeryüzünün bütün topraklarına dağılmış**"lardır. Lüks bir lokantada satıştan bahseden patronlar yavaş yavaş köpekleşmeye başlar ve konuşmaları gittikçe hayvani olur:

"...evet! hev hev!

hev! hev hev!

hev! hev! hev!

satış baskısıyla güç toplayıp hev! hev!
 kopmayı gerçekleştirsek...
 hev! hev! şey...buyurduğunuz gibi...hev! hev!
 aslında... hev! hev! haklısınız...hev! hev!
 evet! evet! hev! hev!
 hev hev! evet! evet!

hev! hev! hev hev!
 hev! hev!
 hev! hev!
 hev!
 hev!
 hev!" (CBR, 43)

Sonuç

Ahmethan Yılmaz, 1980'li yıllardan itibaren hikâye ve şiir yazar, fakat aynı kuşağın lirik ve duygusal özelliklerini taşımayan epik bir şâir olarak dikkati çeker. 1990'ların ikinci yarısından itibaren ortaya çıkan Neo-Epik Şiir anlayışı onun dünyaya bakışıyla uyumlu olduğundan şiirlerinde bu tarzı benimser. Önceden yazdığı şiirlerini 2000'den sonra yayımladığında ortaya "sorun"lar karşısında sorumlu, dönemin özelliklerine uygun olarak da deneysel ve postmodern özellikler taşıyan yeni şiirler çıkar. Onun temsilcilerinden biri olduğu *Neo-Epik Şiir*, yirminci yüzyıl şiiriyle toplum adına hesaplaşmak üzere var olduğunu iddia eder. Neo-epik şâirin maksadı dünyayı süslerinden arındırarak çıplak, hatta bazen bir şeyi iyice vurgulayabilmek için olduğundan bile çirkin göstermektir. Böylece dünyayı değiştirme gücüne sahip olamayan epik şâir, zihinleri değiştirebilecektir. Ahmethan Yılmaz'ın *Sokaklar Açmak* kitabında yayımlanan *Californian Brasserie Restoran* şiiri 2000'li yılların deneysel ve *Neo-Epik Şiir* tarzına uygun olarak yazılmıştır. Şiirde zengin bir mekânda, lüks yiyeceklerin bulunduğu bir sofrada şirket alm satımı üzerine sohbet eden insanların insan dışı tavırları eleştirel bir tavırla aktarılmıştır. Anlatıcı konumundaki şâir, masada konuşulanları 2000 Kuşağı'nın 'sorun'ları kendisine dert edinen modern kahraman edasıyla işler. Patronların makyavelist tutumları sonucunda isteklerine ulaşabilmek için partnerlerine küçük yaştaki kızları acımadan sunmaları, onları anlatıcının gözünde kemirgen farelere ve havlayan köpeklere dönüştürür. Bu sunumu gerçekleştirirken şâir, mazlumdan yana tavır alır. Şiir, teknik olarak da (post)modern şiirin özelliklerine uygun olarak epik ve deneysel şiirin bazı teknik özelliklerinden yararlanır. Sonuç olarak denilebilir ki son yılların güçlü şâirlerinden Ahmethan Yılmaz, etki üzerine kurulu, ibareleri okuyucu zihnini anlık yönlendirmelerle bir yerden alıp başka bir yere taşıyan güçlü bir epik şiire sahiptir.

Kaynakça

- Arslanbenzer, H. (2007). *Türk Şiiri 2006*. Ankara: Büyük Harf.
 Arslanbenzer, H. (2012). *Neo-Epik Şiir*. İstanbul: Okur Kitaplığı.
 Arslanbenzer, H. (2013). *Üç Sütun: Şiir, Hikâye, Eleştiri*. İstanbul: Okur Kitaplığı.
 Bingöl, U. ve Timur, K. (2016). Postmodern Şiir Nedir? *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi (TEKE)*, 5(3), 1288-1304.

- Bowra, C. M. (1952). *Heroic Poetry*. London: Macmillan&Co. Ltd.
- Çetindaş, D. (2014). *Yeni Türk şiirinde Destan*. İstanbul: Ötüken.
- Özbahçe, O. (2013). *ANALİZ*. Ankara: Ebabil.
- şarkdemir, H. (2008). *Kahramanın Dönüşü Modern Epik şiir Üzerine*. Ankara: Ebabil Yayınları.
- şengül, S. (2016). *Modern Türk Edebiyatında Epik şiir*. Van: YYÜ Sosyal Bilimler Ens. Yayınlanmamış Doktora Tezi.
- şengül, S. (2019). *Ahmethan Yılmaz, Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü II*, http://teis.yesevi.edu.tr/index.php?sayfa=madde_detay&md=161c5c5ad51fcc884157890511b3c8bo.343032e784913b33, Erişim Tarihi: 21.05.2019.
- Üstübal, M. (2010). *Dirim Kurgu şiirde Polilektik Akış ve Heterotopya*. Ankara: Ebabil.
- Yılmaz, A. (2001). *Ankara İç Savaşında Üç Hainin Portresi*. İstanbul: Kaknüs.
- Yılmaz, A. (2011). *Sokaklar Açmak*. İstanbul: Foo Prodüksiyon.

EK:

CALIFORNİAN BRASSERİE RESTAURAN⁴

*"orospu çocukları bu ihalede canımıza okuyacaklar" diyor
istakozun bacağını kemirerek
"ama yine de
biraz ihtimamla dirilecek
bir şirket ölüsüne sahip olmak
ucuz olmasa gerek
bizim için bile"*

iş konuşuyorlar

g e n ç 1 k a n i ş & y a ş l ı 1 f a r e

menüde:

kabakçiçeği gratenli kuşkonmaz,
karides ve havyar sosu ile
dil bahçına sarılı istakoz bacağı,
karışık sebzelerle birlikte
ananashlı çikolatalı şarlot, sumatra
kahvesi ve
yabani çilekler

(... evet kanişler

suda rahat hareket eder

suda vurulan kuşları bulmada

usta bir tür olarak

geliştirilmişlerdi başlangıçta...)

*"...evet evlat!... başlangıçta
salınımının hızına ve yönüne hükmeden
bir sarkaç gibi
toplarken
ve boşaltırken elimizi
-kağıtların direncindeki tıkanmaya rağmen*

⁴ Ahmethan Yılmaz, *Sokaklar Açmak*, Foo Prodüksiyon, İstanbul, 2011, s.37.

...yani
endeks dengesizmiŐi gibi
görendüğünde bile
ve dışarıdan pek ilgisiz görünürken zaferimize-
çok iyi olduğumuzu
göstermeliyiz yine de...

...ve nasıl diyorlar Şimdi
**"hakikat değil de
yaratılan etki önemli" diye ... "**

peçeteyle dudaklarımı silerek...

ve altı litre sıvıyı pompalayan bir yürek
millerce sinir
blöf yaparken
kontROLSÜZ bir iki seyirme dışında
mükemmel durumda

anlatıyor atılan adımları...
pahalı dişlerini kürdanla kurcalayarak

"...demek ortaklardan biri küçük kızlardan hoşlanıyormuş ha!...

ha!ha!ha!...

what honourable a dog!..
hem de bu yaşta...
demek viagra takviyesiyle...
başka ne diyordum ben!..
saklama kaplarındaki gelişmeler ve
Şu yiyecek- tarım devriminden sonra
diyordum...

...ve işte böyle
sonra işini bitirdik sendikanın
Şirketin **ölümünü** hesaba katmazsak
dışarıdan da büyük kazanılacağını gösterdik
ve diyorum ki Şimdi...
Şu küçük kızlar meselesi diyorum...

biraz üzerinde dursak mı ne...
işe yarar mı dersin
bu ihalede"

sırnaşarak kuyruğunu sallar... "hev!..hev!.."

evet (**kanişler...**

görünüşleri birbirine benzer

zarif ve uyumlu

sarkık kulaklarla

yaylanarak

emin yürürler

gösteri amacıyla da eğitildiler sonradan...)

...fareler

evet fareye dönecek olursak...

(...çok hızlı kaçabilirler dadanırlar ve ortak olurlar

yeryüzünün bütün topraklarına dağılmış

bu kemirgen

var olmalıdır

doğal dengeyi korumak için...

-ana britannica cilt XIII 345shf. / cilt VI 31 shf.-)

...ve gürültü çıkarmamaya çalışarak

geğirir fare

"...yemek nefisti de...

evet kahve... hafta sonları ata biniyorsun demek

klüpte..."

sevimli sevimli gerdanını kıvrarak

"...evet! hev hev!

hev! hev hev!

hev! hev! hev!

satış baskısıyla güç toplayıp hev! hev!

kopmayı gerçekleştirsek...

hev! hev! Şey...buyurduğunuz gibi...hev! hev!

aslında... hev! hev! haklısınız...hev! hev!

evet! evet! hev! hev!

hev hev! evet! evet!

hev! hev! hev hev!

hev! hev!

hev! hev!

hev!

hev!

hev!"*

* Őiirdeki *italik* ve **koyu** yazımlar Şiirin orijinaline aittir.